

Міністерство охорони здоров'я України
Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України

**ПАМ'ЯТНІ ПОДІЇ І ВИДАТНІ ОСОБИ В ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЦИНИ, ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ
ЯКИХ ВІДЗНАЧАЮТЬСЯ У 2011 РОЦІ**

Київ – 2011

Міністерство охорони здоров'я України
Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України

**Пам'ятні події і видатні особи в історії української медицини,
ювілейні дати яких відзначаються у 2011 році**

Київ – 2010

Пам'ятні події і видатні особи в історії української медицини, ювілейні дати яких відзначаються у 2011 р. Історичний довідник. - К., 2010. – 21 с.

Укладачі – наукові співробітники сектору історії медицини Українського інституту стратегічних досліджень МОЗ України к.м.н., с.н.с. О.М. Ціборовський, В.М. Сорока

Комп'ютерний набір – Т.Р. Гаврилюк

Рекомендовано Вченою радою Українського інституту стратегічних досліджень від 25.11.2010 р. Протокол №9.

Розраховано на організаторів охорони здоров'я та спеціалістів з соціальної медицини.

Список скорочень

АМН	– Академія медичних наук
АН	– Академія наук
ВУАН	– Всеукраїнська академія наук
ВУЛТ	– Всеукраїнське лікарське товариство
МОЗ	– Міністерство охорони здоров'я
НАН	– Національна академія наук
НДІ	– Науково-дослідний інститут
НКВД	– Народний комісаріат внутрішніх справ (російською мовою)
НКОЗ	– Народний комісаріат охорони здоров'я
НТШ	– Наукове товариство імені Т.Г.Шевченка
СРСР	– Союз Радянських Соціалістичних Республік
СФУЛТ	– Світова федерація українських лікарських товариств
США	– Сполучені Штати Америки
УВАН	– Українська вільна академія наук
УГА	– Українська Галицька Армія
УЛТ	– Українське лікарське товариство
УЛТПА	– Українське лікарське товариство Північної Америки
УНР	– Українська Народна Республіка
УНТ	– Українське Наукове Товариство
УПА	– Українська Повстанська Армія
УРСР	– Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСС	– Українські Січові Стрільці
УЧХ	– Український Червоний Хрест
ФРН	– Федеративна Республіка Німеччина
ЧУГА	– Червона Українська Галицька Армія

996 рік – 1015 років тому великим князем Київським Володимиром запроваджено Устав про десятини і церковних людей (Церковний статут), за яким монастирі при церквах мали піклуватися хворими та немічними, створювати “больниці” (лікарні-притулки) для хворих, калік та перестарілих. За цим Уставом вперше визнано професію “лічця”, віднесено до церковних людей, встановлено десятину на утримання монастирів, церков, “богоділень”, лічниць.

1016 рік – 995 років тому великим князем Київським Ярославом Мудрим введено “Руську правду” – перший збірник законотворчих актів Київської держави, за яким визначено статус лічця в суспільстві та оплату його праці, церквам наказано будувати лічниці та лазні, безкоштовно надавати допомогу хворим і немічним.

1306 рік – 705 років тому в історичних джерелах вперше згадано староукраїнський “зелейник”, або “врачувальник”, – рукописний збірник народних способів лікування хворих.

1451 рік – 560 років тому в Ужгороді засновано шпиталь-притулок для хворих і немічних.

1461 рік – 550 років тому в Перемишлі відкрито лікарню для хворих, немічних і перестарілих.

1576 рік – 435 років тому:

– в м. Трахтемирові при монастирі засновано один з перших козацьких шпиталів.

– вперше згадано лікування мінеральними водами (купелями) “на тернах Яворівських” у Шклі на Львівщині, яке порівнювалося із лікуванням на чужоземних курортах.

1591 рік – 420 років тому Львівське братство при церкві Успіння Богородиці влаштувало при монастирі св.Онуфрія готель для прочан, шпиталь, чоловічу та жіночу “богодільню” для бідних перестарілих, сиріт і вдів.

1676 рік – 335 років тому колишні вихованці Києво-Могилянської академії переклали з латинської мови книгу “Фармакопія о составленіи лекарств”.

1716 рік. – 295 років тому в м. Лубнах відкрито аптеку з аптекарським городом.

1761 рік – 250 років тому уряд Російської імперії скерував 10 лікарів-вихованців Києво-Могилянської академії до Лейденського університету для підготовки їх на докторів медицини.

1771 рік – 240 років тому у Львові організовано перший в Галичині “Фізикат” – лікарську управу.

1776 рік – 235 років тому:

– 14 вересня в Галичині засновано 6 посад старших окружних фізиків-лікарів і 19 посад повітових фізиків, запроваджено “Головний санітарний статут Австро-Угорщини, прийнятий у Відні 1770 р.

– у друкарні Почаївського монастиря видано книжку “Чин наставляння болізнущим”, написаної староукраїнською мовою.

1796 рік – 215 років тому на Лівобережній Україні запроваджено посади губернських і повітових лікарів.

1801 рік – 210 років тому в Одесі відкрито міську лікарню.

1806 рік – 205 років тому почав працювати медичний факультет Харківського університету (нині Харківський національний медичний університет).

1831 рік – 180 років тому у Харкові відкрито першу школу для підготовки лікарських помічників – фельдшерів.

1841 рік – 170 років тому:

– 21 вересня у Києві відкрито медичний факультет Університету св. Володимира (нині Національний медичний університет ім. О.О.Богомольця).

– у Львові засновано Фармацевтичне товариство – першу фахову організацію фармацевтів в Україні.

1846 рік – 8 червня 165 років тому відбувся перший випуск лікарів; звання лікаря одержали 10 осіб, з них з відзнакою – 4.

1861 рік – 150 років тому:

– 12 червня у Києві відбувся перший з’їзд природодослідників, у якому взяли участь лікарі; фактично це був перший медичний з’їзд в Російській імперії, проведенню якого сприяв М.І.Пирогов.

– засновано Харківське медичне товариство.

1871 рік – 140 років тому:

– в Університеті св. Володимира під керівництвом проф. В.А.Суботіна почала працювати перша в країні самостійна кафедра гігієни, медичної поліції, медичної географії і статистики.

– у Чернівцях створено Буковинську санітарну раду – перший орган управління медичною справою у Буковині.

– у Львові Аптекарське товариство почало видавати “Часопис Аптекарського

товариства” (польською мовою) – перше фармацевтичне видання в Україні.

– харківський хірург В.Ф.Грубе зробив першу операцію під наркозом за допомогою закису азоту.

– введено “Положення про фармацевтичні іспити” в Університеті св. Володимира.

1876 рік – 135 років тому:

– уряд Австро-Угорщини видав закон “Про врачування громадської охорони здоров’я”, який сприяв покращанню медичної допомоги населенню Галичини, Буковини і Закарпаття.

– в Одесі засновано Одеське бальнеологічне товариство.

1881 рік – 130 років тому в Києві з ініціативи Товариства київських лікарів організовано “Гурток лікарів з метою нічних лікарських чергувань”, чим започатковано створення в країні служби швидкої медичної допомоги.

1886 рік – 125 років тому:

– 24 червня в Одесі з ініціативи І.І.Мечникова міське самоврядування відкрило першу в країні санітарно-бактеріологічну (Пастерівську) станцію – майбутній Бактеріологічний інститут ім. І.І.Мечникова.

– засновано Київське акушерсько-гінекологічне товариство, яке очолив професор Г.Є.Рейн.

– при Товаристві київських лікарів створено Комісію народних медичних читань, чим започатковано в країні санітарну просвіту населення.

1891 рік – 120 років тому, з ініціативи Товариства київських лікарів у Києві почала функціонувати перша санітарна станція.

1896 рік – 115 років тому:

– засновано Київський бактеріологічний інститут, який очолив проф. О.Д.Павловський.

– у Катеринославській і Харківській губерніях запроваджено посади санітарних лікарів.

– при Університеті св. Володимира засновано Фізико-медичне товариство.

– у Києві засновано журнал “Питання нервово-психічної медицини” (російською мовою).

1901 рік – 110 років тому:

– у Києві з ініціативи Т.Г.Яновського засновано перше в Російській імперії Київське товариство для боротьби з туберкульозом.

– у Харкові засновано періодичне видання “Російський журнал шкірних і венеричних хвороб” – перший і єдиний в країні фаховий журнал такого профілю.

– засновано Уманське лікарське товариство – одне з перших повітових медичних товариств.

1906 рік – 105 років тому:

– у Києві при пологовому будинку створено першу в Україні консультацію для новонароджених.

– у Харкові професор М.Ф.Мельников-Разведенков заснував і редагував “Харківський медичний журнал”.

1911 рік – 100 років тому:

– на Правобережній Україні запроваджено земство, організовано земську медицину.

– в Українському Науковому Товаристві з Природничо-лікарської секції виділено окрему Медичну секцію на чолі з М.А. Галиним.

– у Києві засновано перші дитячі ясла.

1916 рік – 95 років тому:

– в Катеринославі засновано медичний відділ Вищих жіночих курсів (нині Дніпропетровська державна медична академія).

– у Києві медичний відділ Вищих жіночих курсів перетворено в Жіночий медичний інститут.

1921 рік – 90 років тому:

– 17 січня у Празі засновано Український вільний Університет (УВУ), ректором якого був видатний український лікар і біохімік академік І.Я.Горбачевський.

– 7 березня Українська Академія Наук (УАН) вперше обирає академіком лікаря – професора О.В.Корчака-Чепурківського.

– 15 вересня у Львові засновано Український таємний університет з медичним факультетом на чолі з доктором Мар’яном Панчишиним.

– в Одесі засновано Інститут туберкульозу і Хіміко-фармацевтичний інститут.

- у Харкові засновано “Медичний стоматологічний інститут (у 1967 р. переведений до Полтави).
- у Харкові відкрито Український психоневрологічний інститут.
- засновано Ялтинський інститут кліматотерапії туберкульозу.
- О.В.Корчак-Чепурківський заснував при Всеукраїнській Академії Наук Науково-дослідчу кафедру народного здоров’я і соціальної медицини – перший український академічний медичний заклад.
- при Всеукраїнській Академії Наук створено перший в Україні Інститут фізичної культури, який очолив професор В.Я.Підгаєцький.
- у Вінниці відкрито Фармацевтичний інститут.
- відбулася Перша Всеукраїнська конференція з медичної освіти.

1926 рік – 85 років:

- 10-15 січня відбувся Перший Український з’їзд терапевтів (голова – проф. Т.Г.Яновський).
- 7 квітня в Одесі засновано Клінічний інститут (згодом – Інститут удосконалення лікарів, який 1955 р. переведено до Запоріжжя).
- 3-6 жовтня у Празі відбувся Український науковий з’їзд, який відкрив академік І.Я.Горбачевський.
- засновано Харківський інститут судової експертизи.
- засновано “Одеський медичний журнал”.

1931 рік – 80 років тому:

- 28 січня в Дніпропетровську почала працювати фабрика ліків.
- у Львові відкрито “Спортивну пораду”, яку організувала Секція фізичного виховання та здорової опіки над молоддю Українського гігієнічного товариства.
- у Києві засновано Український державний інститут комунальної гігієни.
- 80 років тому президент ВУАН О.О.Богомолець заснував у Києві Інститут експериментальної біології та патології.
- у Харкові відкрито Всеукраїнський інститут заочної медичної освіти з медичним, стоматологічним і фармацевтичним факультетами.
- у Харкові засновано Український інститут очних хвороб (нині імені

Л.Л.Гіршмана).

– у Харкові на базі стоматологічного факультету медичного інституту відкрито Харківський медичний стоматологічний інститут.

– в Одесі організовано Інститут онкології, який очолив А.З.Коздоба.

1936 рік – 75 років тому:

– в Одесі з ініціативи В.П.Філатова засновано Український науково-дослідний інститут експериментальної офтальмології (нині – Інститут очних хвороб і тканинної терапії імені В.П.Філатова НАМН України).

– у Києві засновано журнал “Радянська медицина”.

– створено Київський НДІ гематології та переливання крові.

– відкрито Український НДІ клінічної медицини (нині – Інститут кардіології ім. М.Д.Стражеска НАМН України).

– в Харкові засновано журнал “Педіатрія, акушерство та гінекологія”.

1946 рік – 65 років тому в Одесі засновано “Офтальмологічний журнал”.

1951 рік – 60 років тому в Чикаго відбулися перші установчі збори Українського лікарського товариства, головою якого обрано доктора Василя Стефурака.

1956 рік – 55 років тому в Луганську (тоді – Ворошиловград) засновано Медичний інститут.

1961 рік – 50 років тому в Києві на станції швидкої медичної допомоги сформовано першу в країні спеціалізовану тромбоемболічну бригаду (СТЕБ).

1966 рік – 45 років тому у Львові в найстарішій діючій аптеці засновано Аптеку-музей.

1981 рік – 30 років тому в Харкові з ініціативи Л.Т.Малої організовано філіал Українського НДІ кардіології ім. М.Д.Стражеска (нині – Інститут терапії НАМН України).

1986 рік – 25 років тому 26 квітня сталася аварія на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС) – найбільшій в історії техногенна катастрофа.

1991 рік – 20 років тому 24 серпня після розвалу СРСР була відновлена державна незалежність України.

ПЕРСОНАЛІЇ

1736 рік – 275 років тому народився видатний український лікар, доктор медицини, епідеміолог і організатор медичної справи та освіти **Касіян Йосипович Ягельський** (помер 1774 р.).

1741 рік – 270 років тому народився відомий акушер, доктор медицини Страсбурзького університету, лікар Петербурзького сухопутного госпіталю, професор Московської акушерської школи **Ілля Васильович Руцький** (помер 13.10.1786 р.).

1751 рік – 260 років тому народився український лікар-хірург, керівник першого в підросійській Україні медичного навчального закладу – Єлисаветської медико-хірургічної школи **Павло Никифорович Шарой (Шарий)** (помер 1832 р.).

1756 рік – 255 років тому народився видатний український клініцист, один з перших пропагандистів ідей профілактичної медицини, автор першої в Росії праці з історії медицини “Огляд найважливіших відкриттів, теорій і систем лікувальної науки від 1700 до 1790 року.” **Федір Герасимович Політковський** (помер 1809 р.).

1771 рік – 240 років тому:

– народився український лікар, популяризатор природознавства, який першим зробив спробу повного опису російської фауни (1817-1818), видавав та редагував один із перших російських журналів "Новый магазин естественной истории, физики, химии и сведений экономических" (С.-Петербург), автор одного з перших вітчизняних підручників з фізики (1808) **Іван Олексійович Двигубський** (помер 1839 р.).

– народився видатний український вчений-лікар, історик та педагог, редактор одного з перших російських журналів "Всеобщий журнал медицинской науки", директор Ніжинського (1821-1826) та Рішельєвського ліцеїв (1826-1829) **Іван Семенович Орлай** (помер 1829 р. в Одесі).

1776 рік – 235 років тому:

– народився відомий київський лікар, один з перших педіатрів та ініціаторів створення Товариства київських лікарів **Христіан Георгійович Бунге** (помер 1857 р.).

– народився видатний український лікар та вчений, засновник вітчизняної травматології, основоположник анатомо-фізіологічного напрямку у вітчизняній медицині та вчення про провідну роль головного мозку в життєдіяльності організму **Єфрем Йосипович Мухін** (помер 1850 р.).

1796 рік – 215 років:

– 11 квітня народився видатний український лікар, педіатр і акушер, професор Петербурзької медико-хірургічної академії, автор відомого підручника “Підіятрика” (1847) і праць з соціальної медицини **Степан Хомович Хотовицький** (помер 11.04.1885 р.).

– народився відомий український хірург, доктор медицини, декан медичного факультету і ректор Харківського університету (1830-1833). **Микола Іванович Еллінський**.

1801 рік – 210 років тому:

– народився видатний український лікар **Петро Олександрович Бутківський**, який вперше в Росії запровадив в Харківському університеті самостійний курс з психіатрії, був автором першого вітчизняного посібника з психіатрії “Душевні хвороби, викладені відповідно до основ сучасного вчення психіатрії (1834), першим в Росії запровадив термін “Психіатрія”, заклав підвалини судової експертизи (помер 21.11.1844 р.).

– народився на Луганському заводі лікар, просвітитель-енциклопедист, літературний діяч, відомий під псевдонімом "Козак Луганський", автор “Тлумачного словника живої великоруської мови”, один з засновників Російського географічного товариства **Володимир Іванович Даль** (помер 1872 р.).

1811 рік – 200 років тому:

– народився відомий український вчений, професор-патологоанатом, ініціатор створення першої в Росії самостійної кафедри патологоанатомічної анатомії, учитель І Сеченова, С.Боткіна, Г.Захар’їна **Йосип Васильович Варвинський** (помер 1878 р.)

– народився професор, один з організаторів медичного ф-ту Університету св. Володимира, його перший декан, видатний хірург і офтальмолог, який першим в Україні виконав операцію під ефірним наркозом (1847), **Володимир Опанасович Караваєв** (помер 1892 р.).

– помер видатний український лікар, один з основоположників вітчизняної епідеміології та гігієни, автор “Чернігівського намісництва топографічний опис з коротким географічним та історичним описом Малої Росії” – однієї з перших соціально-гігієнічних праць, яка вважається першою енциклопедією українознавства, **Опанас Филімонович Шафонський** (народився в Сосинці на Чернігівщині 1740 р.).

1816 рік – 195 років тому:

– народився доктор медицини, професор, перший зав. кафедри акушерства, жіночих і дитячих хвороб Київського університету св. Володимира **Олександр**

Павлович Матвєєв (помер 23.05.1882 р.).

– народився відомий терапевт, професор Університету св. Володимира, який започаткував київську терапевтичну школу, голова Товариства київських лікарів *Сергій Петрович Алфер'єв* (помер 1884 р.).

1836 рік – 175 років тому:

– 6 квітня народився видатний хірург, професор Київського, Петербурзького і Московського університетів *Микола Васильович Скліфосовський* (помер 30.11.1904 р.)

– 26 червня народився видатний гістолог і патолог, професор першої в країні кафедри загальної патології Київського університету *Никанор Адамович Хржонцевський* (помер 19.08.1906 р.).

1841 рік – 170 років тому народився відомий патологоанатом, який першим серед вітчизняних морфологів поєднав анатомічний та клінічний методи при патологоанатомічних розтинках, *Володимир Платонович Крилов* (помер 1906 р.).

1851 рік – 160 років тому:

– 1 січня народився видатний терапевт, зав. кафедри спеціальної патології і терапії та факультетської терапевтичної клініки Київського університету *Василь Парменович Образцов* (помер 27.12.1920 р.)

– 23 травня в Перемишлі народився доктор медицини, анатом, ініціатор відновлення 1894 р. у Львові медичного факультету, перший зав. кафедри описової анатомії та декан медичного факультету, ректор Львівського університету *Генрик Кадій* (помер 25.10.1912 р.).

– народився український лікар – піонер вивчення патології ока в Росії, *Федір Орестович Євєцький* (помер 1909 р.).

1856 рік – 155 років тому:

– 23 травня на Чернігівщині народився видатний педіатр, приват-доцент Київського, професор Харківського університету та Катеринославського медичного інституту, ініціатор створення Товариства дитячих лікарів у Києві та Харкові *Іван Вісаріонович Троїцький* (помер 18.03.1923 р.).

– народився видатний земський санітарний лікар, ініціатор створення земської санітарної організації у Херсонській губернії, організатор перших лікарських пунктів для харчування сільськогосподарських робітників *Михайло Семенович Уваров* (помер 1927 р.).

– народився видатний хірург і організатор медичної служби Українського війська, один з засновників Українського Наукового товариства у Києві, автор

перших медичних словників з української термінології, генерал санітарної служби *Мартирій Андрійович Галин* (помер 1943 р.).

1861 рік – 150 років тому:

– 9 червня народився видатний український лікар, науковець та громадський діяч, дійсний член НТШ, організатор Українського Лікарського Товариства у Львові, засновник і редактор перших наукових медичних видань українською мовою – “Лікарського збірника” і журналу “Здоровлє” – *Євген Озаркевич* (помер 21.09.1916 р.).

– народився видатний український лікар і вчений, фахівець у галузі шкільної гігієни, *Дмитро Дмитрович Бекарюков* (помер 1934 р.).

1866 рік – 145 років тому:

– 25 серпня на Поділлі народився відомий лікар і письменник, громадсько-політичний діяч, організатор охорони здоров'я Української Народної Республіки *Модест Пилипович Левицький* (помер у Луцьку 16.05.1932 р.).

– 24 грудня на Донщині народився відомий професор–патологоанатом, зав. кафедри анатомії Харківського медичного інституту, директор українського патолого анатомічного інституту, академік ВУАН *Микола Федотович Разведенков* (помер 20.12.1937 р.).

– 28 грудня народився видатний український мікробіолог і епідеміолог, академік ВУАН і Академії Наук СРСР, Президент ВУАН, зав. кафедри Вищих жіночих медичних курсів у Петербурзі, організатор Інституту мікробіології та епідеміології (нині – Інститут мікробіології та вірусології НАН України) *Данило Кирилович Заболотний* (помер 15.12.1929 р.).

1871 рік – 140 років тому:

– у квітні народився відомий український терапевт і винахідник, професор у медичних інститутах Києва і Харкова *Антін Хомович Каковський*.

– 3 листопада народився відомий український лікар-офтальмолог, професор Українського жіночого медичного інституту, зав. кафедри офтальмології, декан і проректор Київського медичного інституту, директор Київського інституту вдосконалення лікарів *Михайло Андрійович Левитський* (помер 1942 р.).

– народився видатний український лікар-педіатр і організатор охорони здоров'я, письменник і громадський діяч, один із засновників Українського Червоного Хреста, міністр народного здоров'я і опікування УНР *Євмен Лукаевич* (помер 1929 р.).

– народився видатний вчений, професор фармації і фармакогнозії Харківського університету, доктор хімічних наук, один з ініціаторів створення Харківського

фармацевтичного інституту (1921) **Микола Авксентійович Валяшко** (помер 1955 р.).

1876 рік – 135 років тому:

– 17 квітня народився відомий гістолог, професор Харківського медичного інституту, директор Українського протозойного інституту, заступник директора Всеукраїнського інституту біології, морфології та експериментальної медицини **Володимир Якович Рубашкін** (помер 24.06.1932 р.).

– 27 липня в Одесі народився відомий анатом, професор Харківського університету та Харківського медичного інституту, керівник Українського інституту експериментальної медицини, автор багатотомного "Атласу анатомії людини" академік АН УРСР **Володимир Петрович Воробйов** (помер 31.10.1937 р.).

– 11 грудня народився відомий терапевт, професор, зав. кафедри Київського медичного інституту **Василь Васильович Виноградов** (помер 16.06.1927 р.)

– 30 грудня в Одесі народився видатний український терапевт, професор, академік ВУАН, АН СРСР, АМН СРСР, зав. кафедр Вищих жіночих медичних курсів, Університету св. Володимира, Київського медичного інституту, організатор Українського інституту клінічної медицини (нині – Інститут кардіології ім. М.Д.Стражеска НАМН України) **Микола Дмитрович Стражеско** (помер 27.06.1952 р.).

– народився відомий український лікар, доктор медицини, один з організаторів охорони здоров'я Української Народної Республіки, і медико-санітарної служби Українського війська **Василь Якович Совачів** (помер 1924 р.)

1881 рік – 130 років тому:

– 24 травня в Києві у Лук'янівській в'язниці народився видатний український вчений і громадський діяч, професор Саратовського і Другого Московського університетів, академік і президент АН УРСР, академік і віце-президент АН СРСР, директор Інституту експериментальної біології і патології та Інституту клінічної фізіології АН УРСР (нині Інститут фізіології ім. О.О.Богомольця НАН України) **Олександр Олександрович Богомолець** (помер 19.07.1946 р.).

– 30 травня народився відомий український уролог, професор, зав. кафедр Київського медичного інституту та Інституту вдосконалення лікарів, головний хірург Київського окружного військового шпиталю, генерал-майор медичної служби **Андронік Архипович Чайка** (помер 19.07.1968 р.).

– 30 червня народився видатний український отоларинголог, професор Одеського університету, засновник і зав. кафедри оториноларингології Київського медичного інституту **Олександр Митрофанович Пучківський**

(репресований і розстріляний 14.12.1937 р.).

– народився видатний український вчений-гігієніст, організатор охорони здоров'я УНР, завідувач кафедри гігієни Київського медичного інституту **Володимир Васильович Удовенко** (засуджений по сфабрикованій справі СБУ, розстріляний 1937 р. в Соловецькому таборі).

– народився видатний український лікар і вчений засновник першої в Україні кафедри оториноларингології, автор першого українського посібника з оториноларингології, один з організаторів української медичної науки **Олександр Митрофанович Пучківський** (репресований і розстріляний 1937 р.).

– в Немирові народився відомий психіатр, професор, зав. кафедри психіатрії Київського медичного інституту, один з організаторів і керівник Київського психоневрологічного інституту **Валентин Михайлович Гаккебуш** (помер 1931 р.).

1886 рік – 125 років тому:

– 19 січня народився відомий терапевт, професор, академік АН УРСР зав. кафедри Київського медичного інституту **Макс Мойсейович Губергріц** (помер 6.05.1951 р.).

– 11 травня в Єлисаветграді народився видатний український вчений, доктор медицини, професор-гігієніст, зав. кафедри гігієни Університету св. Володимира і Київського медичного інституту, керівник санітарного відділу Київського санітарно-бактеріологічного інституту **Костянтин Ерастович Добровольський** (помер 13.12.1946 р.).

– 29 травня народився відомий епідеміолог, учень Д.К.Заболотного, академік АМН СРСР, зав.відділу епідеміології Українського санітарно-бактеріологічного інституту в Харкові та кафедри епідеміології Харківського медичного інституту **Михайло Миколайович Соловійов** (помер 1980 р.).

– 1 жовтня народилася відома українська лікарка, науковець і громадська діячка, професор фізіології та біохімії Інституту народної освіти, Педагогічного інституту **Валентина Василівна Радзимовська**. У 1929 р. була репресована, потім викладала в Мелітопольському педінституті та немедичних фахових курсах у Львові. В еміграції – професор університету УНРРА, керівник кафедри фізіології і декан ветеринарного факультету Українського технічно-господарського інституту (УТГІ), одна із засновників Медичної секції УВАН, дійсний член УВАН і НТШ (померла у США 22.12.1953 р.).

– 19 листопада народився відомий український терапевт-інфекціоніст, зав. кафедри Київського медичного інституту **Анатолій Матвійович Зюков** (помер 12.07.1965 р.).

– у Богодухові народився доктор медицини, професор фізіології, один з

фундаторів Кам'янець-Подільського Сільськогосподарського інституту, член Медичної секції УНТ у Києві **Микола Тимофійович Геращенко**, який був репресований у 1933 р. (помер 15.05.1963 р.).

– у Бориславі народився магістр фармації, меценат, довголітній власник і керівник аптеки “Під золотим орлом”, єдиний українець серед 48 власників аптек **Михайло Терлецький**, який склав пожертви на українські справи, медичні заклади, стипендії студентам (помер 1966 р.).

1891 рік – 120 років тому:

– 3 травня у Празі народився відомий лікар і громадський діяч, кошовий лікар Українських Січових Стрільців, один з організаторів медичної служби Українського війська **Кость Воєвідка** (в березні 1944 р. розстріляний гестапівцями разом з дружиною і єдиним сином).

– 5 липня народився видатний хірург, професор, член-кореспондент АН УРСР, генерал-майор медичної служби, зав. кафедри Київського медичного інституту **Іван Миколайович Іщенко** (помер 1975 р.).

– 19 грудня народився український лікар-психіатр і громадський діяч, професор кафедри Вінницького медичного інституту **Антін Іванович Лук'яненко**. З 1944 р. – в еміграції – в Німеччині та Англії, брав активну участь у культурному і громадському житті української діаспори (помер у березні 1974 р.).

1896 рік – 115 років тому:

– 21 січня народився відомий професор-гігієніст, член-кореспондент АМН СРСР, зав. кафедри гігієни праці Київського медичного інституту, директор Київського НДІ гігієни праці і профзахворювань **Гайк Хачатурович Шахбазян** (помер 10.09.1982 р.).

– 4 лютого у Таращі народився видатний акушер-гінеколог, професор, академік АМН СРСР, зав. кафедри Київського інституту вдосконалення лікарів, заступник директора Донецького і Київського НДІ охорони материнства і дитинства **Анатолій Петрович Ніколаєв** (помер 1972 р.).

– 14 (26) листопада народився відомий патофізіолог, академік АМН СРСР, зав. лабораторій в Інституті експериментальної біології та патології, Інституті клінічної фізіології та Інституті фізіології АН УРСР, зав. кафедри Київського медичного інституту **Микола Миколайович Сиротинін** (помер 4.04.1977 р.).

– 15 грудня тому у Кишиневі в сім'ї О.В. Корчака-Чепурківського народився відомий економіст і демограф, співробітник Інституту демографії і статистики АН УРСР **Юрій Овксентійович Корчак-Чепурківський**, який був репресований у 30-х роках ХХ ст. (помер 20.08.1967 р.).

– в Харкові народився видатний український психоневролог, професор

Харківського медичного інституту, керівник лабораторій Психоневрологічного інституту, Української психоневрологічної академії, засновник оригінальної української психоневрологічної школи, один з організаторів Медичного відділу Української Вільної Академії Наук (УВАН) у Мюнхені **Михайло Міщенко** (помер 20.05.1974 р.).

– у Бердянську народився відомий анатом, професор, зав. кафедри Харківського медичного інституту **Рафаїл Давидович Синельников**, співавтор академіка В.П.Воробйова у створенні “Атласу анатомії людини”.

1906 рік – 105 років тому:

– 30 січня народився лікар-педіатр, професор, зав. кафедри педіатрії факультету вдосконалення лікарів Львівського медичного інституту, член Медичної громади та НТШ, почесний член Українського Лікарського Товариства **Степан Коржинський** (помер 18.01.1998 р.).

– народилася український соціал-гігієніст, завідувачка кафедр соціальної гігієни Донецького, Львівського, Ставропольського та Ленінградського санітарно-гігієнічного медичних інституту **Євгенія Яківна Білицька (Белицька)** (померла 1983 р.).

– народився відомий організатор охорони здоров'я, соціал-гігієніст та історик медицини, завідувач кафедри Київського медичного інституту професор **Іван Дмитрович Хорош** (помер 1985 р.).

1911 рік – 100 років тому 19 лютого народився відомий акушер-гінеколог, професор, член-кореспондент АМН СРСР, зав. кафедр Ужгородського державного університету і Київського медичного інституту, головний акушер-гінеколог УРСР, голова правління Українського товариства акушерів-гінекологів **Микола Сергійович Бакшеев** (помер 3.10.1974 р.).

1916 рік – 95 років тому 26 грудня народився відомий хірург і організатор охорони здоров'я, професор, член-кореспондент АН УРСР і АМН України, зав. кафедри і ректор Київського медичного інституту, міністр охорони здоров'я УРСР **Василь Дмитрович Братусь**.

1921 рік – 90 років тому:

– 1 січня народилася професор, зав. лабораторії Інституту геронтології, провідний фахівець з соціальної геронтології **Ніна Миколаївна Сачук** (померла 5.06.1997 р.).

– 6 травня народився відомий акушер-гінеколог, професор, член-кореспондент НАН і НАМН України, зав. кафедри Київської медичної академії післядипломної освіти **Леонід Васильович Тимошенко**.

– 12 липня народився професор, зав. лабораторії експериментальної патології і

терапії, директор Дніпропетровського НДІ гастроентерології **Павло Федорович Кришень**.

– 1 серпня народився професор-біохімік, зав. кафедри і ректор Івано-Франківського медичного інституту **Георгій Овксентійович Бабенко** (помер 30.10.2001 р.).

– 14 жовтня на Тернопільщині народився лікар-отоларинголог, клінічний професор Вейнського університету (США), видатний діяч української діаспори, редактор журналу УЛТПА “Лікарський вісник”, президент і почесний президент СФУЛТу **Павло Джуль**.

– 27 грудня у Львові народився доктор медицини, сімейний лікар у США, ветеран УПА, голова видавничого комітету і редактор “Літопису УПА”, історик і меценат **Модест Ріпецький**.

1926 рік – 85 років тому:

– 10 березня в Луганську народився професор-патологоанатом, член-кореспондент НАН і НАМН України, зав. кафедри Львівського медичного інституту і організатор Інституту клінічної патології, віце-президент Асоціації патологів України **Дмитро Денисович Зербіно**.

– 2 червня тому народився доктор медичних наук, професор, керівник лабораторії геріатричної фармакології Інституту геронтології НАМН України **Віталій Гнатович Западнюк**.

– 27 серпня народилася доктор медичних наук, професор, організатор і керівник кафедри клінічної лабораторної діагностики Львівського медичного інституту, професор Національної медичної академії післядипломної освіти (Київ) **Катерина Андріївна Захарія**.

1931 рік – 80 років тому:

– 1 січня в Полтаві народився доктор медичних наук, член-кореспондент НАН України, керівник клінічного відділу і відділу торакальної онкології Українського НДІ онкології та радіології **Валентин Леонідович Ганул**.

– 24 лютого у Вологді народився член-кореспондент НАН і НАМН України, завідувач кафедри фармакології Донецького медичного інституту **Ігор Васильович Комісаров**.

– 1 березня народився видатний український вчений-нефролог і громадський діяч, академік НАМН України, член-кореспондент НАН України, зав. кафедри нефрології Національної медичної академії післядипломної освіти, голова Української асоціації нефрологів, один з організаторів, президент і почесний президент Всеукраїнського Лікарського Товариства (ВУЛТ), президент СФУЛТу, депутат Верховної Ради України першого скликання **Любомир**

Антонович Пиріг.

– 31 липня народився член-кореспондент НАН України і НАМН України, доктор біологічних наук, зав. відділу регуляторних механізмів клітин Інституту молекулярної біології та генетики НАН України **Віталій Арнольдович Кордюм**.

– 18 жовтня народився академік НАМН України, зав. кафедри невідкладної хірургії Харківської медичної академії післядипломної освіти, депутат Верховної Ради України першого скликання **Віктор Олександрович Бондаренко**.

– 8 листопада народився доктор медичних наук, професор, зав. кафедри нормальної анатомії і ректор Луганського медичного університету **Володимир Георгійович Ковешніков**.

– 26 листопада народився член-кореспондент НАН і НАМН України, зав. кафедри епідеміології Національної медичної академії післядипломної освіти, директор Київського НДІ епідеміології та інфекційних хвороб, голова Українського товариства мікробіологів, епідеміологів, паразитологів імені Д.К.Заболотного **Аркадій Федорович Фролов**.

1936 рік – 75 років тому:

– 19 лютого народилася відомий біолог-генетик і громадський діяч, доцент кафедри біології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, автор підручників і багатьох праць з української генеалогії **Зиновія Олександрівна Служинська**.

– 14 серпня народився відомий отоларинголог, професор, зав. кафедри Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика **Богдан Григорович Іськів**.

– 5 вересня народився професор-мікробіолог, ректор і зав. кафедри вірусології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика, заступник міністра охорони здоров'я УРСР **Віталій Миколайович Гурін**.

– 4 жовтня народився відомий український фармаколог, професор, член-кореспондент НАН і НАМН України, зав. кафедри фармакології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, директор Інституту фармакології **Іван Сергійович Чекман**.

1941 рік – 70 років тому 11 травня народився відомий український хірург, член-кореспондент НАН і НАМН України, зав. відділення і директор Інституту клінічної та експериментальної хірургії НАМН України **Валерій Феодосійович Саєнко**.

1961 рік – 50 років тому помер видатний український демограф і статистик,

організатор і керівник Демографічного інституту ВУАН, академік *Михайло Васильович Птуха* (народився в м. Острі 1884 р.).

Список джерел

- Ганіткевич Я.В.* Історія української медицини в датах та іменах. - Львів, 2004. - 365 с.
- Ганіткевич Я.В.* Українські лікарі-вчені першої половини ХХ століття та їхні наукові школи: Біографічні науки та бібліографія. - Львів, 2002. - 544 с.
- Ганіткевич Я.В., Пундій П.* Українські лікарі: Біобібліографічний довідник. - Кн. 3 / Науковий редактор Любомир Пиріг. - Львів, 2008. - 427 с.
- Матеріали до історії української медицини. - Т. 1. - Нью-Йорк-Мюнхен: Видання УЛТПА, 1975. - 336 с.
- Медицина в Україні: Видатні лікарі: Біобібліографічний словник. - Вип. 1. Кінець XVII - перша половина XIX століття. - К., 1997. - 239 с.
- Медицина в Україні: Біобібліографічний словник. - Додатковий випуск. XVIII - перша половина XIX століття. - К., 2002. - 136 с.
- Медицина в Україні: Біобібліографічний словник. - Вип. 2. Друга половина XIX століття. Літери А-К. - К., 2005. - 615 с.
- Плющ В.* Нариси з історії української науки та освіти. - Кн. 1. - Мюнхен, 1970.- 342 с.
- Плющ В.* Нариси з історії української науки та освіти. - Кн. 2. - Мюнхен, 1983.- 372 с.
- Пундій П.* Українські лікарі: Біобібліографічний довідник. - Кн. 1 / Головний редактор Ярослав Ганіткевич. - Львів-Чикаго, 1994. - 372 с.
- Пундій П.* Українські лікарі: Біобібліографічний довідник. - Кн. 2 / Головний редактор Ярослав Ганіткевич. - Львів-Чикаго, 1996. - 448 с.
- Ціборовський О.М.* На варті здоров'я: Історія становлення соціальної медицини і охорони громадського здоров'я в Україні. К.: Факт, 2010. – 430 с., іл.